

En slægt:

Æ stærk mand i Dørken

Kronik af **Johannes Hansen, Give**, bragt i Vejle Amts Folkeblad 1986.

Den 17. maj 1822 var der bryllup i Thyregod kirke. På denne forårsdag ”copulerede” pastor Rabek ungarl Christian Christensen af Enkelund og pigen Abelone Mathiasdatter af Dørken, og derved forenedes to af sognets ældste og mest ansete slægter. Abelone var datter af gårdmand og sognefoged Mathias Frandsen på Thisgaard. Hans forfædre havde i umindelige tider boet på slægtsgården. Den første man med sikkerhed ved noget om, hed Frands Jacobsen. Han er anført som boende der i 1610. Senere, i 1645, havde hans søn Jacob Frandsen, overtaget fæstet, og derefter gik det i arv til en lang række af hans efterkommere, hvoraf de fleste bar navnet Frands eller Mathias. Det menes at gårdens navn opstod på grund af de mange beboere med det sidste navn. Mathis` eller This` gård blev efterhånden til Thisgaard.

I 1792 hed manden på gården Frands Mathiasen. Han har uden tvivl været en, efter sin tid, oplyst og driftig mand. Han er nævnt blandt de bønder, der i dette år udskiftede deres jorder af fællesskabet, og desuden anføres han som en af de tolv bønder i Thyregod sogn der kunne læse og skrive.

Omkring århundredeskiftet havde hans søn, Abelones far, overtaget gården, der for længst var købt til selveje. Også han var en agtet mand på sin egn og sognefoged for hele Thyregod sogn.

Brudgommen Christian Christensen tilhørte også en gammel slægt, hvis rødder går langt tilbage i egnens historie. Hans fader, Christen Pedersen på Enkelundgaard, var søn af gårdmand Peder Lauridsen, Sejrup, der boede på Matr. nr. 2a, den gård, der nu hedder Anesminde, som han havde overtaget efter sin fader Laurids Andersen, der må have boet der i 1732, da han står som bidragyder til sognets fattigkasse.

Vi har ingen viden om festlighederne omkring brylluppet, men da det unge par hver for sig kom fra en af sognets største og bedste gårde, tør vi sikkert regne med, at de har været af betydelig omfang med festklædte gæster i pyntede stadsvogne, spillemænd i brudeskarens forreste vogn, forriddere og hvad der ellers høre sig til ved et stort bondebryllup på denne tid.

Det er dog langt fra sikkert, at alle familiens medlemmer var indbudt til gildet. Ved et lille brøstfældigt indsidderhus der lå lidt nordøst for kirken, har der muligvis stået en fattigt klædt kone med et par børn ved hånden og betragtet det festlige optog. Det var brudgommens faster, Ane Pedersdatter. Som ung pige havde hun efter forældrenes død opholdt sig hos broderen på Enkelundgaard, men i 1802 giftede hun sig – vistnok stærkt imod familiens ønsker – med en fattig snedkersvend Anders Nielsen Cartborg, der var kommet til Thyregod fra Ulfborg i Vestjylland. Vel var ”Christen Enkelund” forlover ved deres bryllup, men forbindelsen blev aldrig accepteret af de selvbevidste gårdmandsfolk, og lidt efter lidt blev hun skubbet helt ud af kredsen. Fattigdom og smalhans rådede i det lille håndværkerhjem. Mandens helbred var blevet ødelagt af mange års hårdt soldatertjeneste. Meget var der sikkert ikke at fortjene, og børneflokkens voksende, så der efterhånden blev mange munde at mætte. Også dette år ventede hun igen familieførøgelse, og hen på efteråret kom en lille dreng til verden, som i dåben fik navnet Christen. Da faderen hed Anders, blev han efter datidens skik kaldt Christen Andersen. Ingen kunne dengang ane, at han mange år senere, under navnet C.A. Thyregod, skulle blive én af Danmarks mest læste og folkekære forfattere. Nok var Anders Cartborg svagelig og fattig, men han havde andre egenskaber, som man måtte acceptere. Han havde læst en del og skrev godt for sig, og inden længe blev han kendt som den ”oplyste snedker”. Skulle man have forfattet en anmodning til myndighederne om henstand med skatter, eller der skulle opsættes et skøde eller en aftægtskontrakt, ja så tyede man til snedkeren i Thyregod. Der findes endnu skrivelser med hans smukke håndskrift, der vidner om hans evne til at forme sproget, så ingen behøver tvivle om, fra hvem sønnen havde arvet sin særegne begavelse.

Blind og nedbrudt af sygdom døde han forholdsvis ung. Hjemmet blev opløst, det gamle hus på engen ved kirken blev nedbrudt, ved folketællingen 1845 finder vi Ane Pedersdatter anført som almisselem med tilhold på Thyregod fattighus, det hus der ved en mærkelig tilfælde lå næsten der, hvor sognets folk i begyndelsen af dette århundrede rejste et smukt mindesmærke til ære for hendes berømte søn.

Men tilbage til Christian og Abelone. Som unge ægtefolk flyttede de ind på Thisgaard og gik i gang med et langt livs virke på den gamle slægtsbesiddelse. Som det så ofte er gået, gled gårdens navn over på mandes, og Christian Christensen blev til Christian Thisgaard. Han førte de gode traditioner videre, overtog svigerfaderens post som sognefoged og blev en agtet mand blandt sine standsfæller. Mest blev han dog kendt for sine rent utrolige kræfter. Min oldefar Morten Hansen – almindelig kaldet Morten Bøvsgaard – var gift med Kristine Christensdatter, en søster til Christian Thisgaard. Da min far var dreng, levede han som gammel aftægtsmand på gården i Hedegaard ved Give, og han fortalte de ivrigt lyttende knægte om svogeren med de umådelige kræfter.

En dag han gik og pløjede ude på marken, kom der en mand hen til ham og spurgte, om han kunne vise ham hvor æ stærk mand i Dørken boede, for han kunne han godt have lyst til at se, ”jov de ka a da” svarede Christian Thisgaard roligt spændte han hestene fra, og løftede den tunge plov op i strakte arme, og pegede hen mod gården med den ”Dæe buur æ stærk mand i Dørken”. Så behøvede den fremmede ikke flere oplysninger. En anden gang skulle han køre til Horsens med et læs korn. Det var jo en lang køretur, så han var taget hjemmefra midt om natten. Hen ad morgenstunden holdt han et lille hvil, spændte hesten fra for at lade den græsse i vejkanten og tog selv en lille lur ovenpå kornsækkene. Da han vågnede op, var dyret gået ind i en bygmark ved siden af vejen, hvor den gjorde sig til gode med aksene, mene markens vrede ejer kom farende henne fra sin gård med en stor egekæp i hånden råbende og bandende på, at han nok skulle lære sådan en karl at holde sin krikke ude af hans korn. Christian gned roligt søvnen ud af øjnene, gik ind på marken, løftede hesten op i sine armene og bar den tilbage på vejen. Den vrede mand smed kæppen og benede hjemad, det bedste han havde lært. Han skulle ikke have mere klinket.

Som så mange store og stærke mænd var Christian yderst fredsommelig og godmodig. Abelone derimod var en lille hidsigprop, og når hun blev rigtig arrig på manden, trådte han op på hans store træsko og smak han et per lussinger. Da kunne det hende at han tog hende om livet med sine store grabber, løftede hende op foran sig og sagde ”Oh bette Lone a ku jo grot dæ”.

Så langt tilbage gårdens historie har kunnet spores – ja sikkert længere endnu – havde Thisgaard ligget i ”Æ Kjeldtowt” i Dørken by, men i 1848 blev den flyttet ud på marken, hvor den ligger endnu. Det gamle smukke stuehus, der dengang blev opført, står der endnu, i dets indre selvfølgelig tilpasset nutidens boligkrav, men med årstallet 1848 i smedede jerncifre på gavlen. Samtidig blev der af de vidtstrakte jordtilliggender udstykket to parceller og bygget to nye gårde til et par af sønnerne. Christen Christiansen fik matr. nr. 1c og broderen Mathias nr. 1d. Disse antog senere navnet Thirsgaard og de og deres efterkommere førte slægtens traditioner videre og blev kendt som dygtige og driftige folk. Mange af dem fik vigtige tillidsposter. Mest kendt er vel nok sognerådsformand Marinus Tirsgaard og broderen sognefoged Hermann Tirsgaard.

Men tiderne og kårene skifter. Mange af de gamle bondeslægters unge sønner søger, af forståelige grunde, over i andre erhverv, og nu er disse gårde gledet ud af familiens eje.

En tredje bror, Peder, købte en lille forsømt ejendom på Aagaard hede. Jord var der nok af, flere hundrede tønder land, men langt den største del lå hen som endeløse lynchstrækninger, så her var nok at gå i gang med. Men den rette mand var kommet til. Sammen med sin hustru Ingeborg Andreasen – også ud af gammel Thyregod slægt – gik han i gang med den næsten håbløse opgave. Ved en sej vilje og et helt utroligt slid blev år for år større dele af de vidtstrakte hedearealer omdannet til frodige marker. ”Pe Tisgoer” blev efterhånden en holden mand, som ved sin død kunne efterlade sin søn en stor og veldreven gård. Sønnen byggede gården om, så den i dag fremstår

som en moderne og statelig ejendom, der nu ejes af fjerde generation, Lind og Jens Thisgaard. I Kongenshus mindepark, hvor hedens stridsmænd er hædrede, står også en sten med Peder Thisgaard og Ingeborgs navne.

I 1851 overlod Christian og Abelone gården til datteren Ane Kirstine og hendes mand Hans Sørensen fra Kokborg, der selvfølgelig hurtigt fik navnet Hans Thisgaard. Efter seksten år i Dørken byttede de i 1867 gård med Christian Pedersen, der ejede Vestbjerggaard i Sejrup, hvor de levede i mange år. Ane Kirstine døde der i 1886, og Hans Thisgaard i 1912.

På Thisgaard var der altså flyttet en ny slægt ind, og som det var sket før gled gårdens navn over på ejerne. Christian Pedersens oldebarn, der i dag ejer den, kaldes aldrig andet end Emil Thisgaard. Hans Thisgaard og Ane Kirstine havde ni børn, tre sønner og seks døtre, af hvilke to, Abelone og Ane Marie blev gift med landmænd i sognet. En søn udvandrede til Amerika, hvor en gren af familien nu lever, og en del af børneflokken flyttede til andre egne af landet. Den yngste, Søren Christian, der var murer, boede først i Enkelund men flyttede i 1913 til Thyregod, hvor hans anden hustru Ane Margrethe indrettede en beskeden tøjbutik, der senere under sønnen Marius Thisgaards ledelse blev en stor og veldreven manufakturforretning.

Medlemmer af slægten med navnene Thisgaard og Thirsgaard er i dag talrige og spredt over det meste af landet. Forfædrenes dyder og foretagsomhed, synes at være gået i arv til de nye generationer, der overalt er agtede og respekterede, hvor de end har fundet deres virkeplads. På egnens dialekt udtales navnene for øvrigt ens.

Meget vand er løbet i havet sfter hin majdag, da Abelone og Christian for næsten 164 år siden gav hinanden deres ja foran alteret i den ældgamle kvadrestenskirke i Thyregod. Denne skønne og ærværdige kirkehus ville måske også være det eneste, de kunne genkende, hvis de var i stand til at betragte egnen i dag. Alt, både landet og livsformene er forandrede. Men intetsteds er forandringerne vel så store og gennemgribende som her i de gamle hedesogne. Hvor dengang de endeløse lyngflader bredte sig mellem de små landsbyer, ser man i dag smukke velbyggede gårde med frugtbare marker i læ af levende hegn og småskove. Men Thisgaard ligger stadig på sin bakke øst for Dørken by, og endnu lever og virker der efterkommere af slægten, idet Poul Thirsgaard og Kaj Thirsgaard hver ejer og driver en gård i henholdsvis Vester og Øster Dørken.

Note: Forfatteren C.A. Thyregods mor Ane Pedersdatter er ikke datter af Peder Christensen i Enkelund, hun er datter af Peder Christensen Merrild der boede i Lille Enkelund.
Christian Tirsgaard.